

ВИЗНАЧНІ ФАХІВЦІ З ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

БЕЛА БАЛАССА — АНАЛІТИК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Бела Баласса (1928–1991) — угорський економіст і всесвітньо відомий професор Університету Джонса Хопкінса та консультант Світового банку. Аналізуючи економічні відносини, він вивів основні стадії європейської економічної інтеграції — від зони вільної торгівлі до політичного союзу.

Бела Баласса народився 6 квітня 1928 р. в м. Будапешт (Угорщина). Отримав диплом юриста в університеті Будапешта. Після

угорської революції 1956 р. він залишив Угорщину та відправився в Австрію. Перебуваючи там, отримав грант від Фонду Рокфеллера на навчання в Єльському університеті, де здобув ступінь магістра, а згодом і ступінь доктора економічних наук в 1958 і 1959 роках, відповідно. У 1959 р. він виграв премію Джона Аддісона Портера.

Після навчання в Єльському університеті Б. Баласса залишився на викладацькій роботі на посаді асистента (1962–1967 рр.). З 1966 р. і до самої смерті Б. Баласса був професором Університету Джонса Хопкінса. Також з 1966 р. був консультантом Світового банку. У період 1970–1980 рр. очолював Асоціацію порівняльних економік.

Помер 10 травня 1991 р. у м. Вашингтон (США).

Серед основних праць Б. Баласси можна виділити: «Теорія економічної інтеграції» (1961 р.), «Структура виробництва в країнах, що розвиваються» (1971 р.), «Японія у світовій економіці» (1988 р.). Бела Баласса відомий як один з винахідників «ефекту Баласса-Самуельсона», який полягає у порівнянні економічних показників. Також науковець займався дослідженнями у сфері теорії міжнародної торгівлі між країнами, що не мають порівняльної переваги один над одним, не мають внутрішньогалузевої торгівлі диференційованими продуктами.

Попередники Б. Баласси — представники раннього неолібералізму (В. Репке, М. Алле) розуміли під повною інтеграцією створення єдиного ринкового простору в масштабі декількох країн, функціонування якого здійснюється на

основі впливу стихійних ринкових сил та вільної конкуренції незалежно від економічної політики держав й існуючих національних і міжнародних правових актів. Вони вважали, що втручання держави у сферу міжнародних економічних відносин призводить до таких негативних явищ, як інфляція, розбалансування міжнародної торгівлі. Однак розвиток міжнародної економічної інтеграції, формування регіональних міждержавних союзів за активної участі держав показали необґрунтованість поглядів ранніх неолібералістів. Тому американський учений угорського походження Б. Баласса, як представник пізнього неолібералізму, розглядав проблему інтеграції зовсім з іншої точки зору, досліджуючи чи призводить економічна інтеграція до більш інтенсивної участі держави в економічних справах. Спеціальна увага ним приділялась питанням еволюції інтеграції, що проходить на основі як економічних, так і політичних союзів.

Бела Баласса обґрунтував, що у своєму розвитку будь-яке інтеграційне об'єднання проходить основні п'ять етапів. На прикладі європейської економічної інтеграції саме такі етапи пройшов Європейський Союз.

1. Зона вільної торгівлі — відміна тарифних та нетарифних обмежень при переміщенні товарів всередині зони зі збереженням кожною державою-учасницею власної зовнішньоторговельної політики у відношенні до третіх країн. На цій стадії сьогодні перебувають Європейська асоціація вільної торгівлі, Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН).
2. Митний союз — поряд із функціями зони вільної торгівлі проводиться спільна зовнішньоторговельна політика у відношенні до третіх країн, формується єдиний зовнішній митний кордон (наприклад, Спільний ринок країн Південної Америки (МЕРКОСУР)).
3. Спільний ринок — поряд із функціями митного союзу безперешкодно здійснюється транскордонне переміщення всіх факторів виробництва (капітал, робоча сила). Формуються наднаціональні законодавчі, виконавчі та судові структури. Здійснюється уніфікація національних законодавств.
4. Економічний та валютний союз — поряд із функціями спільного ринку здійснюється погодження соціально-економічної та валютної політики держав-учасниць. Здійснюється економічна конвергенція країн союзу, вводиться єдина валюта.
5. Політичний союз — поряд із функціями економічного та валютного союзу здійснюється перехід до спільної політики безпеки, єдиної структури правосуддя та внутрішніх справ, вводиться єдине громадянство.

Таким чином, процес європейської інтеграції пройшов шлях від створення зони вільної торгівлі, митного союзу, спільного ринку, економічного та валютного союзу до створення союзу політичного. Концепція Б. Баласси розкриває логіку поступового руху економічної інтеграції, що відбилася в хронології розвитку процесів інтеграції в рамках Євросоюзу.